

Foto: Anamaria Iuga

Acasă, la *gura* sobei

Tu ai stat vreodată la gura sobei să asculți o poveste? Atunci știi că cele mai frumoase povești se spun aici, în așteptarea cozonacului frământat cu multă dragoste de bunica. Căldura te domolește, flăcările jucăușe (care sunt gata să salte în poala bunicii de câte ori deschide ușița metalică să mai bage un lemn pe foc) te hipnotizează și te duc cu gândul depaaarte, peste mări și țări, unde se întâmplă minunățiile din povești.

În ziua de azi, la țară poate mai găsești sobe ca pe vremea copilăriei mele, din teracotă maro, cu plită și loc de stat la povești. Dar și la oraș te poți bucura de căldura sobei. Doar că aici soba este un pic mai diferită, mai încăpătoare și impozantă, și sigur nu o să găsești vreun cozonac al bunicii în ea. Soba asta se numește șemineu, însă nu are ușă, ci o deschizătură mare unde se pot arde butuci voluminoși.

Ai idee de când folosesc oamenii focul ca să gătească și să se încălzească? Se pare că încă din Antichitate exista în mijlocul casei o groapă specială pentru foc, unde oamenii se adunau pentru a se încălzi, iar în acoperișul casei se găsea o gaură care lăsa fumul să iasă. Mai târziu, când oamenii au început să ridice case cu două etaje, focul din groapa centrală s-a mutat în sobă sau în șemineu, pe un perete al camerei. Așa a apărut coșul sau hornul care conducea fumul din sobă până la acoperiș și apoi afară. Au mai fost câteva invenții care au revoluționat sobele și șemineele - în 1678 un prinț a inventat grătarul din sobă care ridica focul mai sus și care lăsa aerul să circule și să „hrănească" flăcările (dacă nu știai, focul se „hrănește" cu aer) și care micșora cantitatea de fum ce ieșea din foc. În 1700 Bejnamin Franklin, din Statele Unite ale Americii, a inventat soba Franklin, care putea din nou să stea în centrul casei și care era făcută din fontă, un lucru foarte bun, căci fonta radia căldură chiar și după ce se stingea focul.

Mai târziu, când lumea s-a modernizat și, de exemplu, au apărut caloriferele, soba și șemineul și-au pierdut rolul lor important și au devenit mai degrabă obiecte decorative. Acestea puteau fi construite din piatră sau din cărămidă, din fier sau fontă. Trebuie să știi că, deși se folosea doar lemn înainte, sobele și șemineele moderne pot folosi pentru încălzire cărbune, resturi de lemn, există chiar și sobe cu gaz.

Grădiniță în Trondheim, Norvegia, Haugen/Zohar Arkitekter
Foto: Jason Havenraas, Unni Skogvoll

În încheiere vreau să îți spun că în Norvegia, în orașul Trondheim, unde este foarte frig, niște arhitecți poznași (de la Haugen Zohar Arkitekter) au creat un fel de șemineu uriaș pentru copiii dintr-o grădiniță! Acest șemineu este atât de încăpător că poți intra cu totul în el, are un loc aparte în centru pentru foc, un gol în acoperiș, așa cum îți povesteam, ca să lase fumul să iasă, și o bancă ondulată pentru odihnit. Arhitecții l-au construit din resturi de lemn, pin și stejar, care sunt așezate în 80 de cercuri, fiecare cu exact 28 de bucăți de lemn. Este locul perfect pentru joacă, încălzit și spus povești!

Sper că am reușit să te încălzesc un pic cu istorisirile mele! Îți doresc multă căldură în acest decembrie de iarnă!

Arh. *Monica Popescu*, membru asociat De-a arhitectura

Știați că...

...pe vremuri, în Anglia, coșarii care curățau coșurile caselor de funingine aveau un ajutor de nădejde într-un copil care putea să se strecoare cu corpul lui mic în coș și să îl ajute pe coșar?

...în unele țări de Crăciun se agață ciorapi pe marginea șemineului pentru ca Moș Crăciun să pună cadourile în ei și nu sub brad?

Dicționar

TERACOTĂ: obiect ceramic (obținut din argilă prin ardere în cuptor și smălțuit) din care se fac plăci pentru sobe

FONTĂ: aliaj de fier, de carbon și de alte elemente, produs în furnale înalte

LIANT: material fluid care poate lega lega prin întărire granulele unui material solid cu care a fost amestecat

Foto: Anamaria Iuga